

12/70

JADWIGA I JERZY ZAREMSCY

Związek Polskich Artystów Plastyków

Centralne Biuro Wystaw Artystycznych

Jadwiga i Jerzy Zaremscy

Bizuteria

wystawa w 25-lecie pracy twórczej

kwiecień – maj 1970

Warszawa, „Zachęta”, plac Małachowskiego 3

CENTRALNE BIURO
WYSTAW ARTYSTYCZNYCH
Warszawa, pl. Małachowskiego 3
Wydział Instrukcyjno-Oświatowy
Tel. 27-69-09

Po raz drugi goszczą sale „Zachęty” indywidualną wystawę Jadwigi i Jerzego Zaremskich. Obecna, rzecz by można „jubileuszowa”, zamyka dwudziestopięciolecie pracy artystycznej, stwarzając tym samym sposobność do podsumowania dorobku i jego oceny. Zaremscy rozpoczęli swoje poszukiwania artystyczne w srebrnym tworzywie w roku 1945. Należeli do młodej, dynamicznej generacji twórców, których artystyczny start wiązał się z powracającym normalnym życiem kraju. Kilka pierwszych lat spędzili wówczas w Opolu, tworząc podwaliny naszej powojennej biżuterii artystycznej.

Metoda skoncentrowania procesów twórczych od projektu do realizacji należała wówczas w tej dziedzinie do rzadkości. Jej zastosowanie przyniosło Zaremskim już w pierwszych latach znaczne sukcesy. Ich biżuteria początkowo dość wyraźnie archaizująca w swoim świadomym prymitywizmie zdradzała przecież indywidualne podejście twórców, rozwinięte z biegiem czasu w odrębny styl. Jej masywność stała się antidotum na jubilerską formułę biżuterii obowiązującą w XX wieku. Emocjonalne zaś powiązania wpływały na wyraźnie polski charakter tych ozdób. Artyści mogli sięgać do prawdziwego rodowodu ludowej twórczości w metalu, długo żywej w naszym kraju. Tego typu wzory w pierwszych powojennych latach uznano programowo za źródło inspiracji dla sztuki użytkowej. Szczególnie zaś kowalstwo ludowe, które zachwyca logiką konstrukcji ornamentu organicznie wynikającego z obróbki, było dla Zaremskich jakby wzorcem struktury myślowej stosowanej do kształtowania tworzywa metalowego. Mimo istnienia bardziej dosłownych pierwowzorów ludowych w postaci np. dawnej biżuterii regionu krakowskiego stosującej srebro i koral jako typowy materiał — artyści nie posłu-

zyli się nimi w sposób imitatorski. Oba źródła potraktowali jako skarbiec wspólnoty etnicznej, tradycję, a więc zamknięty zespół form. Widzieli natomiast konieczność kontynuacji tej tradycji w sensie tworzenia nowych, współczesnych rozwiązań srebrnej biżuterii artystycznej. Program ich poszedł w kierunku eksponowania cech odróżniających polską twórczość na tym polu od międzynarodowego stylu współczesnych ozdób kobiecych. Trudne do ujęcia w słowa odrębności można dojrzeć w owej istniejącej od początku w pracach Zaremskich symbiozie prasłowiańszczyzny i współczesności, pewnej archaizującej dekoracyjności połączonej z masywem logicznej konstrukcji inżynierskiej. Te pierwiastki są jakby dwiema szalami wagi, na które artyści kładą ładunki o różnym ciężarze a niekiedy jednakowe, utrzymując wagę w balansie. One to mimo różnych proporcji określają najtrafniej istotę twórczości Zaremskich, znanych w świecie reprezentantów sztuki małych form.

Warto może pamiętać i o tym, że w czasach powojennych Jadwidze i Jerzemu Zaremskim przypadła rola wprowadzenia biżuterii artystycznej w krąg zagadnień uznanych za godne znalezienia się w rodzinie polskiej plastyki współczesnej. Bezpretensjonalną, szczerą i konsekwentną postawą wobec nie-nobilitowanej wówczas dziedziny przyczynili się do rozwoju i nadania jej rangi. Dzisiejsza sytuacja polskiej biżuterii artystycznej w świecie i odnoszone sukcesy są zatem w znacznej mierze ich zasługą.

Można próbować poszczególne prace lub całe ich zespoły poddawać krytycznej analizie w sensie formalnym lecz trudno odmówić Zaremskim owej pionierskiej roli jaką odegrali u nas w generalnym przełamaniu istniejących schematów obyczajowych pozostałych z ubiegłych epok. Zastąpienie złota srebrem by-

ło rewelacją, a spełnienie tego postulatu wymagało odwagi i artystycznego ryzyka. Zaremscy podjęli je z pełną świadomością i zaangażowaniem.

Profil obecnej ekspozycji określił „okrągły” charakter rocznicy. Wystawa stanowi przegląd od pierwszych historycznych już prac poprzez późniejsze najbardziej znane, niemal klasyczne kompozycje, do największego zespołu eksponatów pochodzących z ostatnich kilku lat, czyli z okresu dzielącego nas od poprzedniej dużej wystawy indywidualnej Zaremskich w „Zachęcie” w 1962 roku. Tak pomyślany zestaw może pretendować do ukazania całokształtu działalności z szerokim uwzględnieniem najnowszych rozwiązań świadczących o wstępującej linii tej wciąż młodej twórczości. Prezentowany dobór powinien pozwolić zarówno entuzjastom jak i sceptykom na poznanie i ocenę rzetelnej dwudziestopięcioletniej pracy dwojga artystów, których wkład w powojenną kulturę polską jest już dziś bezsporny.

GŁOSY PRASY

Ogólnie [...] można podzielić [...] klejnoty [Zaremskich] na dwie grupy: jedną o efektach płaszczyznowych, drugą zaś opartą na działaniu rytmiki linii krótkich, rozmaicie wygiętych lub skrzyżowanych...

...W omawianej biżuterii, nie opartej na żadnych wzorach obcych, wypracowanej samodzielnie od form najprostrzych, dostrzec można kształtowanie się współczesnego polskiego stylu jubilerskiego.

Józef Grabowski, Współczesna srebrna biżuteria, „Słowo Powszechne”, 1953 r.

Mamy tutaj do czynienia z prawdziwym poczuciem inwencji artystycznej pozwalającej autorom tych „drobnostek” nieomal zawsze inaczej rozstrzygać postawione sobie zadania. A jeżeli dodamy do tego wytrawny smak, prostotę i nowoczesność ujęć, wówczas będziemy w stanie ocenić ich pozostałe walory a więc przede wszystkim wyjątkowe opanowanie warsztatu, będące w tej działalności rzemieślniczo-artystycznej wartością w dużej mierze decydującą.

Ignacy Witz, Przechadzki po warszawskich wystawach, „Życie Warszawy” nr 219, 14 IX 1962

Stworzyli [...] własny styl, styl niepowtarzalny, mimo prób naśladownictwa nie dający się podrobić. Prace Zaremskich mają pewną masywność wynikającą z materiału; ich styl wyrósł z głębokiego zrozumienia właściwości srebra. Nie nadają mu oni fałszywej lekkości, niczego nie imitują. Wielki wdzięk biżuterii Zaremskich leży w szlachetnym rysunku, w niezawodnej proporcji, w przemyślanym operowaniu światłocieniem.

(Nil.), Jadwiga i Jerzy Zaremscy, „Zwierciadło” nr 39, 30 IX 1962

Mimo swego eksperymentalnego charakteru biżuteria ich posiada już ustaloną i cenioną pozycję w naszym społeczeństwie. Należy ona do nowoczesnego nurtu stanowiącego ważny etap w historii tej pradawnej — starszej niż architektura — a zarazem chyba najżywotniejszej sztuki użytkowej.

Aleksy Czerwiński, Trzy wystawy sztuki użytkowej, „Stolica” nr 42, 21 X 1962

...nie unika nadawania swej biżuterii wyraźnych cech narodowych. Podobnie jak u jego wielkiego rodaka Pendereckiego widoczna jest u niego nierozzerwalna więź z przeszłością. Twórczość jego ma głębszy podtekst niż to się wydaje na pierwszy rzut oka. W rzeczywistości jest ona protestem przeciw wszechmocy technizacji i automatyzacji otaczającego nas życia.

prof. Karl Schollmayer, Tendenz-Tendenzen. Gedanken zu einer Ausstellung in Pforzheim, „Gold+Silber, Uhren+Schmuck” nr 12 (Stuttgart), XII 1967

Znana w całym kraju, a także poza jego granicami, jest niezwykle bogata i różnorodna twórczość Jadwigi i Jerzego Zaremskich. Zaremscy „czują” tworzywo. Nie łączą oni kamienia z metalem mechanicznie, tradycyjnie, lecz próbują związać formą rzeźbiarską. Najtrafniejsze, najbardziej konsekwentne rozwiązania Zaremskich to po prostu małe rzeźby. Ponieważ są piękne — zdobią, a więc są również funkcjonalne.

Ewa Garztecka, Dzieła sztuki czy ozdóbki, „Trybuna Ludu” nr 204, 27 VII 1968

Przestrzenność, opracowanie faktury, zasady kompozycji, wszystko to w biżuterii Zaremskich przywodzi na myśl rzeźbę. Styl ich dzisiejszych prac jest efektem wieloletniej ewolucji...

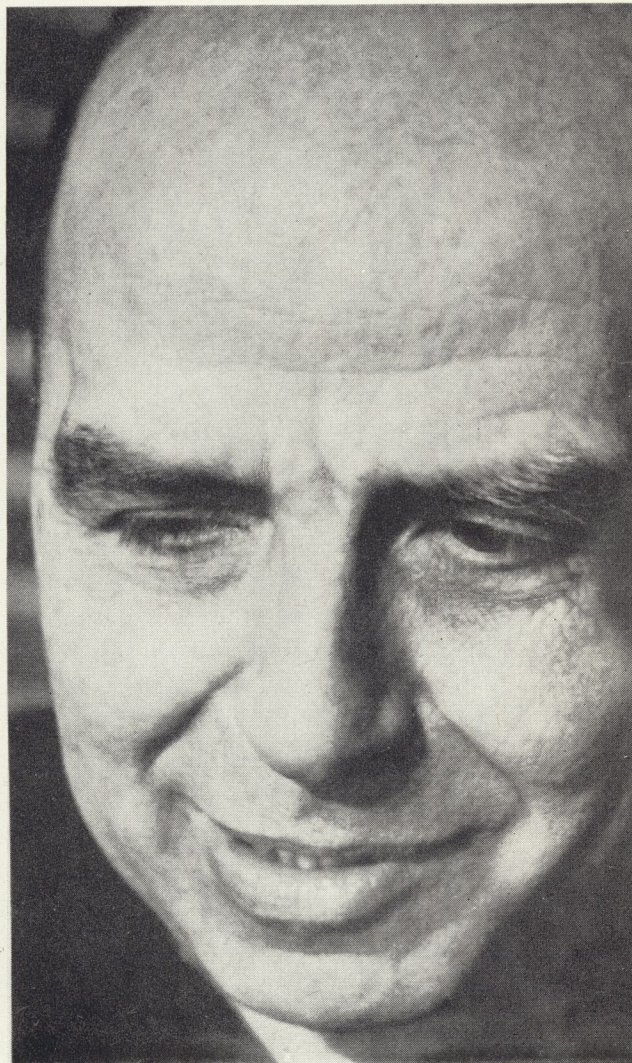
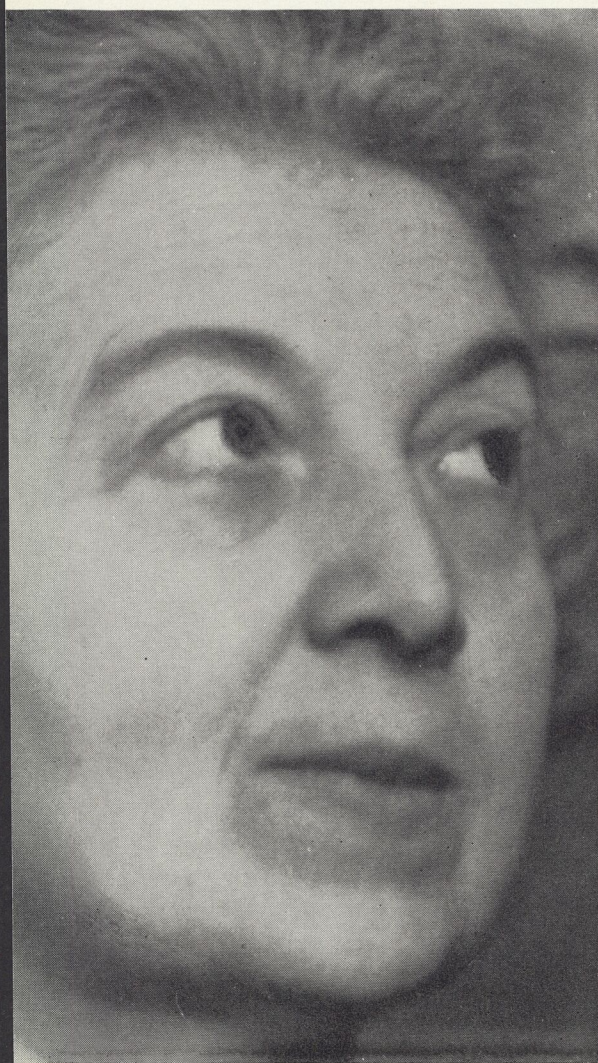
...Prace Zaremskich mają tak wyraźne piętno indywidualności ich twórców, że bez trudu wyławia się je z dziesiątków innych. Są trochę ciężkie, dostojne, ich uroda nie ma nic wspólnego z kokieterią, ich elegancja z blichtrzem.

(Nil.), Zaremscy, „Zwierciadło” nr 40, 6 X 1968

Gdybyśmy chcieli zwrócić uwagę na historyczne powiązania jego twórczości to nie dlatego, że pan Zaremski odtwarza jakies antyczne formy, lecz dlatego, że w swych pracach wraca tam skąd wyszły wszystkie wyroby metalowe — do kowadła. A wracając do pradawnych technik obróbki metalu nie tylko je stosuje ale wprowadza również nowe z nich się wywodzące.

E. Brepohl, Hufnagel-Variationen. Arbeiten von Jerzy Zaremscy, „Uhren und Schmuck” nr 6 (Berlin), 1969

JADWIGA I JERZY ZAREMSCY

WSPÓLNY UDZIAŁ W WYSTAWACH

Wystawy indywidualne:

- 1948 ekspozycja własna na wystawie Ziemi Odzyskanych, Wrocław — srebrny medal
- 1949 ekspozycja własna na Międzynarodowych Targach, Poznań — złoty medal
- 1962 Wystawa biżuterii artystycznej, Warszawa „Zachęta”
- 1966 Wystawa gobelinów artystów warszawskich i biżuterii J. J. Zaremskich, Praga, Berlin: Ośrodki Kultury Polskiej

Wystawy zbiorowe:

- 1946 I Wystawa przemysłu ludowego i rękodziela artystycznego, Warszawa Muzeum Narodowe; następnie objazdowa po Stanach Zjednoczonych i Kanadzie
- 1947 II Wystawa przemysłu artystycznego, Warszawa Muzeum Narodowe
- 1948 Wystawa polskiej sztuki ludowej i przemysłu artystycznego, Sztokholm
- 1948 Wystawa polskiej sztuki ludowej i przemysłu artystycznego, Płowdiw
- 1949 Wystawa polskiej sztuki ludowej i przemysłu artystycznego, Paryż
- 1950 Polska wystawa przemysłu lekkiego, Moskwa
- 1951 Wystawa malarstwa, rzeźby, grafiki, architektury wnętrz i sztuki dekoracyjnej Okręgu Warszawskiego ZPAP, Warszawa „Zachęta”
- 1952 I Ogólnopolska wystawa architektury wnętrz i sztuki dekoracyjnej, Warszawa „Zachęta” — wyróżnienie
- 1956 Wystawa złotnicza, Warszawa, Katowice, Poznań
- 1957 II Ogólnopolska wystawa architektury wnętrz i sztuki dekoracyjnej, Warszawa „Zachęta” — II nagroda za całokształt twórczości
- Wystawa polskiej sztuki ludowej, Genewa

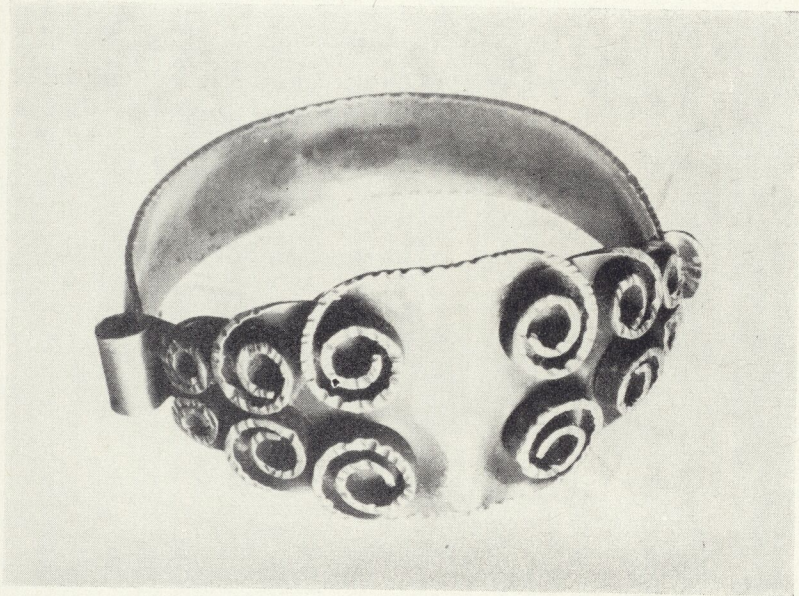
- 1958 Wystawa: Inwencje ludowe w polskim wzornictwie, Pekin, Szanghaj, Kanton
- 1958 Wystawa współczesnej sztuki polskiej, Kair, Aleksandria, Damaszek, Bagdad
- 1959 Wystawa polskiej sztuki dekoracyjnej, Wiedeń
- 1960 Międzynarodowa wystawa sztuki kobiet, Budapeszt (J. Zaremska)
Międzynarodowa wystawa rzemiosła artystycznego, Stuttgart
- 1963 Wystawa malarstwa, rzeźby i grafiki „Oświęcim”,
Warszawa sale reductowe Teatru Narodowego (J. Zaremska)
Wystawa sztuki użytkowej z cyklu Polskie Dzieło Plastyczne w XV-lecie PRL, Warszawa „Zachęta” — wyróżnienie
- 1964 Wystawa: Archeologia i prehistoria w plastyce, Warszawa Muzeum Archeologiczne
- 1965 Wystawa polskiej sztuki użytkowej, Bukareszt, Budapeszt, Praga, Brno, Belgrad, Sofia
- 1966 Wystawa: Gobeliny, tkaniny i biżuteria artystyczna, Berlin
Międzynarodowa wystawa rzemiosła artystycznego, Stuttgart
- 1967 Międzynarodowa wystawa: Schmuck Tendenzen 1967, Pforzheim (w 200-lecie Muzeum Biżuterii)
Wystawa rękodzieła artystycznego z Polski, Kolonia
- 1968 Międzynarodowa wystawa: Form und Qualität, Monachium
I Ogólnopolska wystawa biżuterii artystycznej, Warszawa Dom Artysty Plastyka; następnie Moskwa
Międzynarodowa wystawa biżuterii, Jablonec — srebrny i brązowy medal w grupie biżuterii artystycznej
Międzynarodowe sympozjum srebrnej biżuterii artystycznej w Jabloncu (J. Zaremski); wystawa zorganizowana po sympozjum pokazana była w muzeach w Jabloncu, Pradze a w Pforzheim w 1969 r.
- 1969 Międzynarodowa wystawa: Form und Qualität, Monachium
- 1970 Międzynarodowa wystawa biżuterii, Monachium
Prace w zbiorach Muzeum Sztuki i Biżuterii w Jabloncu oraz w Muzeum Biżuterii w Pforzheim.

Artykuły, recenzje

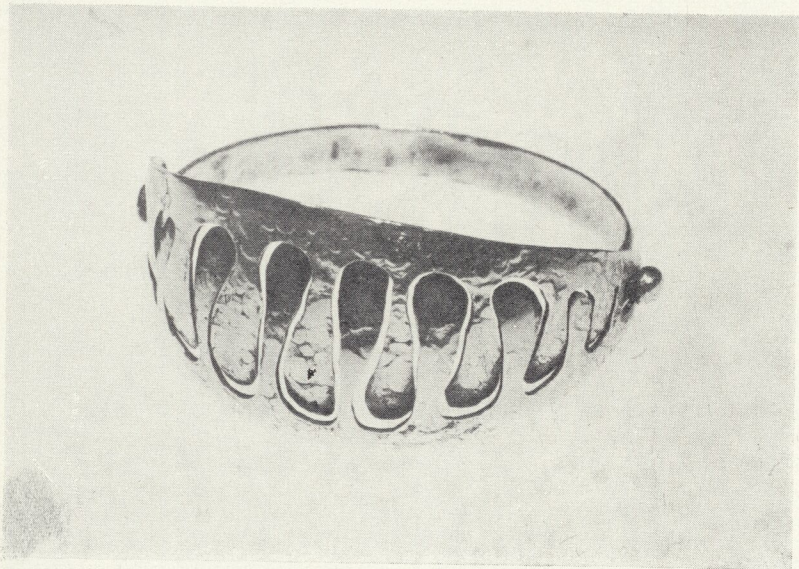
- S. Kazanowska, Historia jakich wiele..., „Głos Ludu” 13 XII 1947, 1 il.
- Jadwiga Pruszkowska-Zaremska, The bracelet and the tattooing, „Poland of Today” nr 9, IX 1948, 7 il.
(ilustracje), „Drobna Wytwórczość” nr 6, X 1951, 4 il.
- Józef Grabowski, Klejnoty ze srebra, „Moda i Sztuka” jesień-zima 1953, 8 il.
- Józef Grabowski, Współczesna srebrna biżuteria, „Słowo Powszechne” 1953, 2 il.
- Polské užité umění v letech 1944—1953, „Tvar” (Praga) 2 VI 1954, 1 il.
- Aleksander Wojciechowski, Les arts décoratifs polonais 1945—1955, wyd. Polonia, Warszawa 1956, s. 15, 56
- Irena Huml, O twórczości J. J. Zaremskich, „Przemysł Ludowy i Artystyczny” nr 2, 1956, 18 il.
- Zaremscy, „Zwierciadło” nr 14, 18 VIII 1957, 6 il.
- Cz. Chruściński, „Srebrni” małżonkowie, „Kurier Polski” nr 184, 8 VIII 1958, 2 il.
- Irena Huml, Plastyka w srebrze, „Za i Przeciw” nr 35, 31 VIII 1958, 2 il.
- Srebrne cuda, „Dookoła Świata” nr 245, 7 IX 1958, 3 il.
- Cz. Chruściński, Małe dzieła sztuki wielkich artystów..., „7 Dni w Polsce” nr 43, 26 X 1958, 3 il.
- Irena Huml, Biżuteria Zaremskich, „Projekt” nr 6, 1962, il.
- J. L. (Jan Loeffler), Złotnictwo artystyczne, „Nasza Ojczyzna” nr 9, XI 1959, 6 il.
- Wiktor Woroszyński, Kształty, „Polska” nr 7, 1960, 3 il.
- (SORO), Klejnoty z blachy, „Panorama” nr 1, 7 I 1962, 1 il.
- Ignacy Witz, Przechadzki po warszawskich wystawach, „Życie Warszawy” nr 219, 14 IX 1962
- Janusz Bogucki, Jesień w Zachęcie, „Życie Literackie” nr 39, 30 IX 1962 (Nil.), Jadwiga i Jerzy Zaremscy, „Zwierciadło” nr 39, 30 IX 1962, 5 il.
- Ewa Garztecka, Trzy wystawy artystyczne, „Trybuna Ludu” nr 286, 15 X 1962
- Aleksy Czerwiński, Trzy wystawy sztuki użytkowej, „Stolica” nr 42, 21 X 1962
- H. O., Metaloplastyka Zaremskich, „7 Dni w Polsce” nr 43, 28 X 1962, 4 il.
- Srebro, „Dookoła Świata” nr 46, 18 XI 1962, 1 il.
- Irena Huml, Kompozycje w metalu i szkłe, „Projekt” nr 6, 1962, il.
- Sezamie otwórz się, „Polska” nr 12, 1962, 11 il.
- Marian Kaśkiewicz, Srebrne cuda Zaremskich, „Gazeta Gorzowska” nr 63, 14—15 III 1964, 2 il.
- Srebrne cuda Zaremskich, „Tygodnik Polski — La Semaine Polonaise” nr 18 (Paryż), 3 V 1964, 5 il.
- Mary Openshaw, Where the jewel cupboard is almost bare, „Watchmaker Jeweller and Silversmith” (Londyn), XII 1964, 4 il.
- Anna Krasińska, Srebra Zaremskich, „Stolica” nr 2, 9 I 1966, 2 il.

K. N., Biżuteria Zaremskich, „Trybuna Mazowiecka” nr 102, 30 IV—1 V 1966, 2 il.; idem „Trybuna Opolska” nr 107, 7—8 V 1966
„tro”, Weitegereiste Ringe und Ketten bald auch in der Hauptstadt zu sehen, „National Zeitung” nr 206 (Berlin), 3 IX 1966
Tadeusz Radecki, Strieborná náramnica, „Slovenka” nr 15 (Bratysława), 14 IV 1967, 3 il.
A. Krasińska, Piękna sztuka stosowana, „Za i Przeciw” nr 31, 30 VII 1967, 2 il.
fv., Weltausstellung der Schmuck-Tendenzen erstmals als Attraktion der Goldstadt, „Pforzheimer Zeitung” nr 214 (Pforzheim), 16 IX 1967, 1 il.
Karl Schollmayer, Tendenz-Tendenzen, Gedanken zu einer Ausstellung in Pforzheim, „Gold+Silber, Uhren+Schmuck” nr 12 (Stuttgart), XII 1967
Elsbeth Haller, Reflexe der Gegenwartskunst in der Schmuckgestaltung, „Goldschmide Zeitung European Jeweler” nr 12 (Stuttgart), XII 1967
Lech Grabowski, Biżuteria artystyczna, „Projekt” nr 4, 1968, 4 il.
Ewa Garztecka, Dzieła sztuki czy ozdóbki, „Trybuna Ludu” nr 204, 27 VII 1968
(g) [Kira Gałczyńska], Małe arcydzieła ze srebra, „Kurier Polski” nr 176, 29 VII 1968
D. Paszkowiak, Der Silberschatz, „Uroda — Schönheit” nr 1 (Warszawa), 1968, 2 il.
Irena Huml, Biżuteria architekturą małychform, „Ty i Ja” nr 9, 1968, 7 il.
Barbara Majewska, Sztuka cenniejsza niż złoto, „Polska” nr 10, 1968, 2 il.
(Nil.), Zaremscy, „Zwierciadło” nr 40, 6 X 1968, 6 il.
Polnischer Silberschmuck, „Uhren und Schmuck” (Berlin), XI 1968, 5 il.
E. Brepohl, Hufnagel-Variationen. Arbeiten von Jerzy Zaremscy, „Uhren und Schmuck” nr 6 (Berlin), 1969, 10 il.
Krystyna Nastulanka (rozmowa z Jadwigą i Jerzym Zaremskimi), Demokratyczna biżuteria, „Polityka” nr 51/52, 22—27 XII 1969, 3 il.
Lisa Schädlich, Zaremscy, „Sybille — Zeitschrift für Mode und Kultur” nr 1/70 (Berlin), II 1970

Wystawa obejmuje ok. 600 eksponatów: pierścionki, brosze bransolety, naszyjniki, klipsy, małe naczynia, lusterka, ramki tyżeczki itp. do wykonania których użyto następujących materiałów — srebro, miedź, żelazo, emalia, kamienie półszlachetne, szkło, drewno, kamienie polne

1

2

3

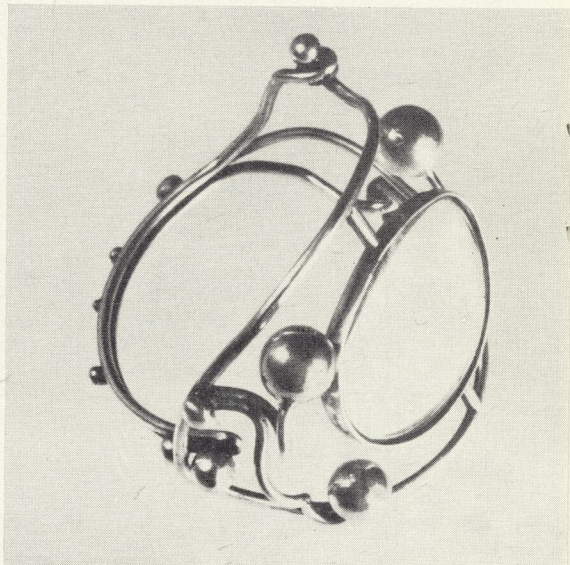
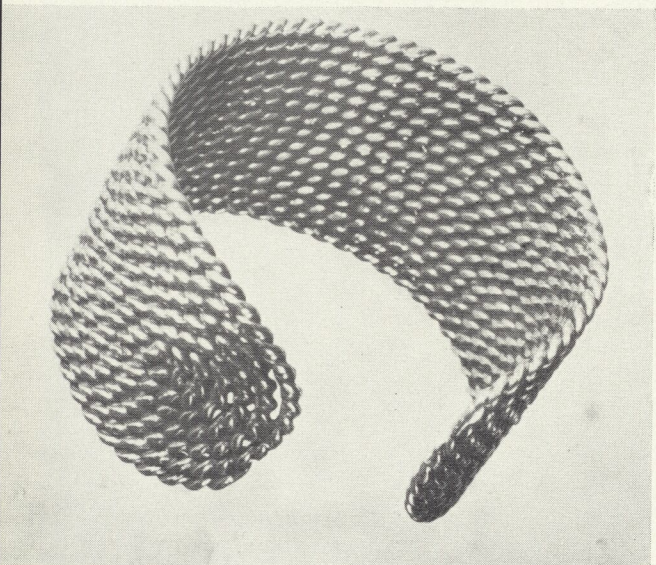
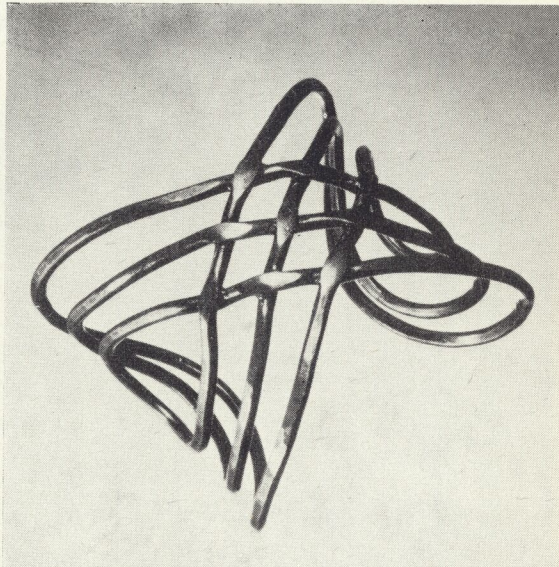
- 1 Bransoletka, srebro
2 Bransoletka, srebro
3 Naszyjnik, srebro — topazy

- 4 Bransoletka, srebro
- 5 Bransoletka, srebro
- 6 Bransoletka, miedź
- 7 Bransoletka, srebro — lusterko
- 8 Naszyjnik, srebro

4, 5

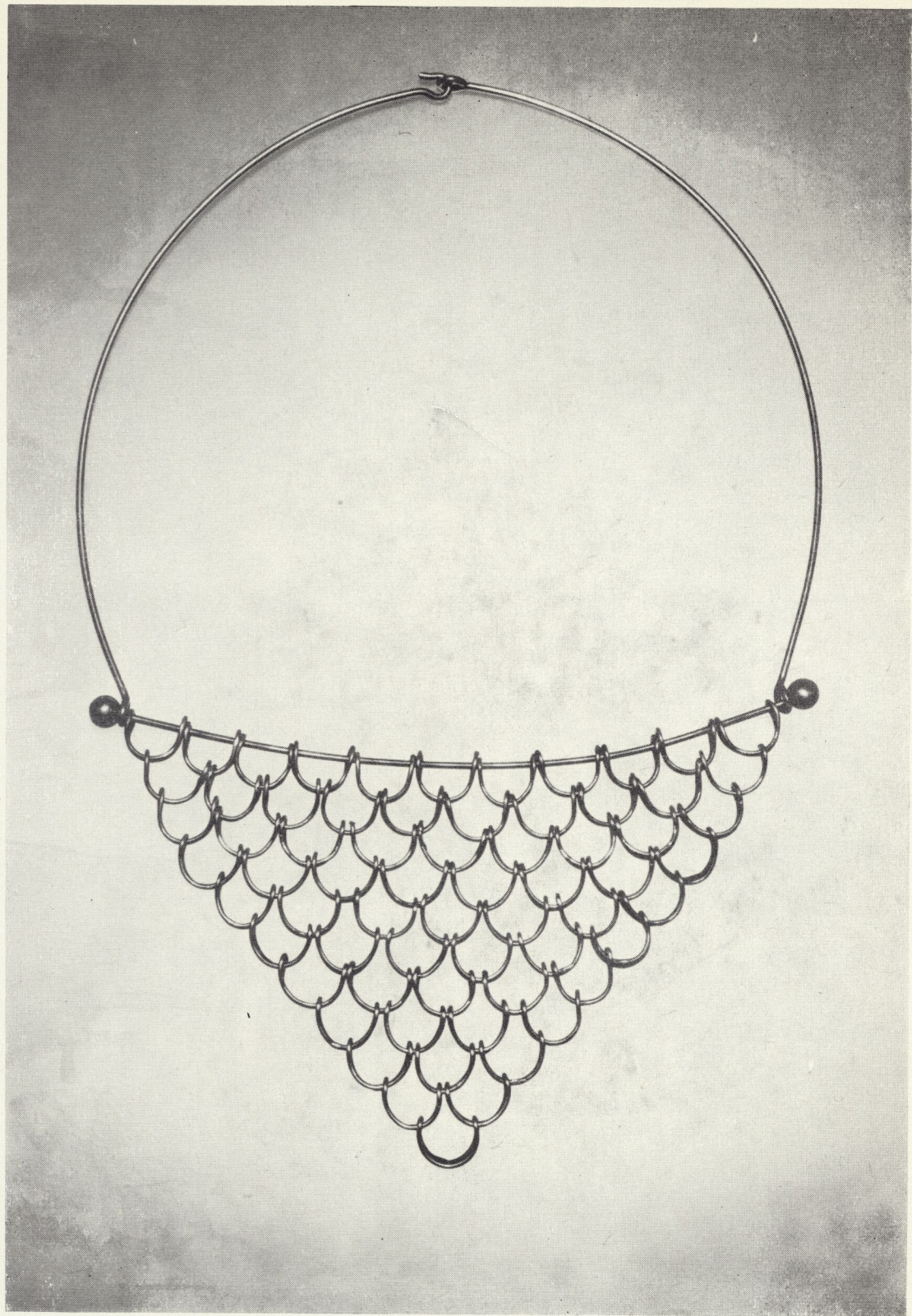

6, 7,

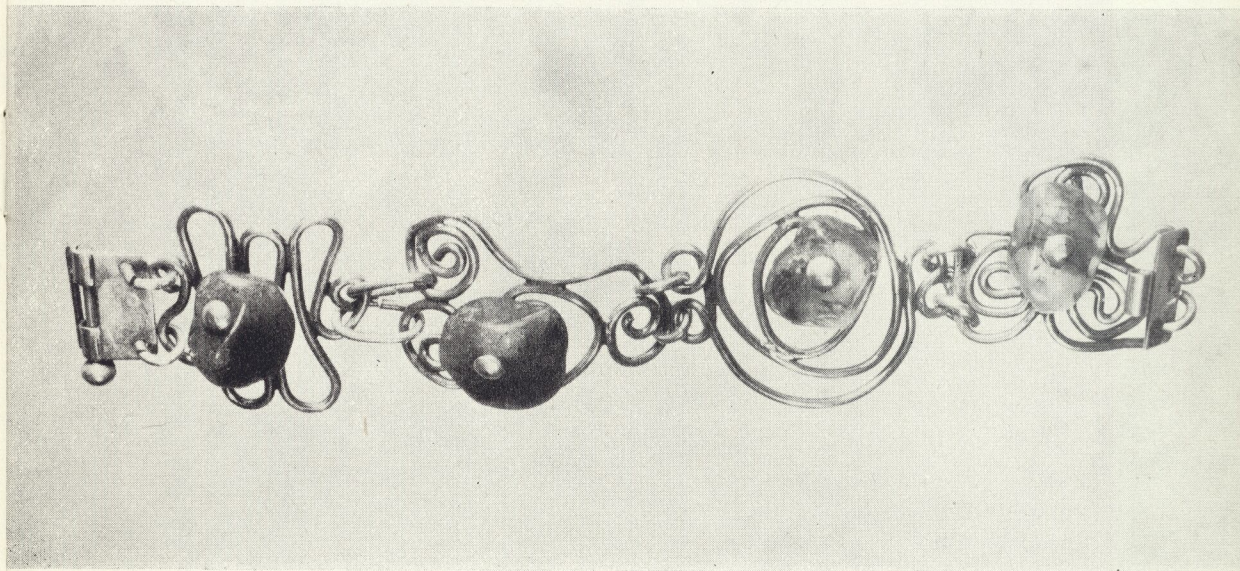
8

9

9 Naszyjnik, srebro
10 Bransoletka, srebro — agaty

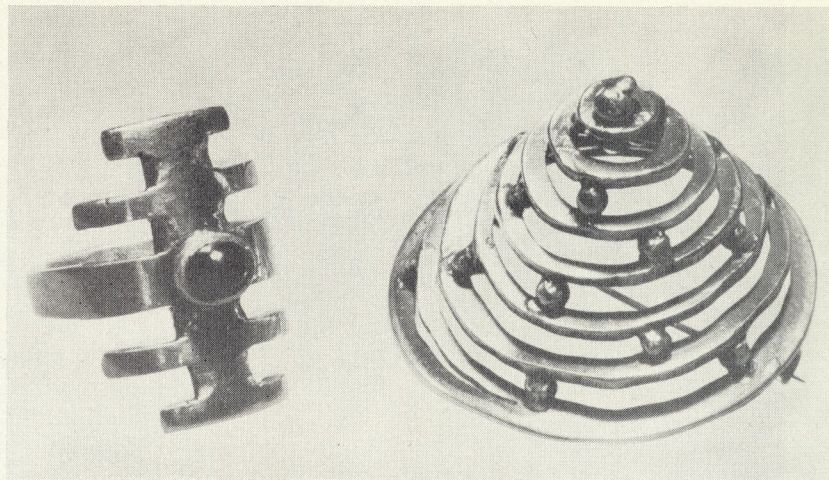

10

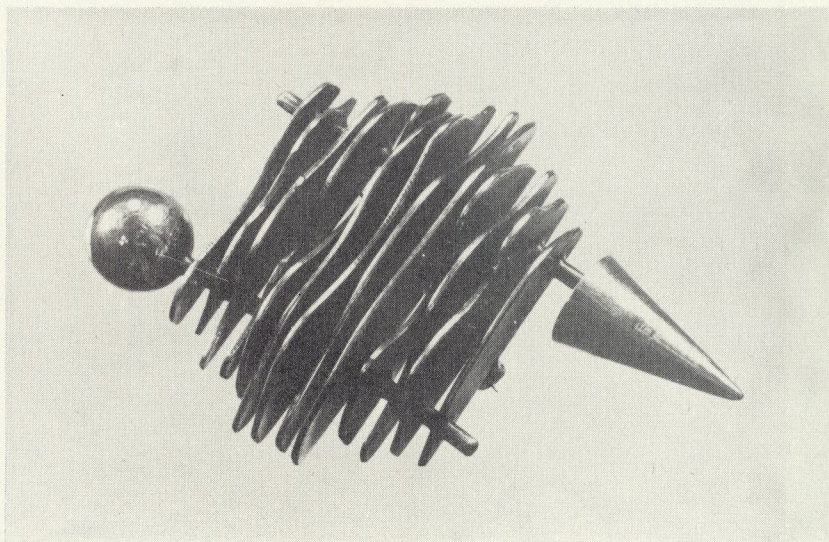

11

11 Naszyjnik, srebro — ametysty
12 Broszka, srebro oraz pierścionek
13 Broszka, srebro

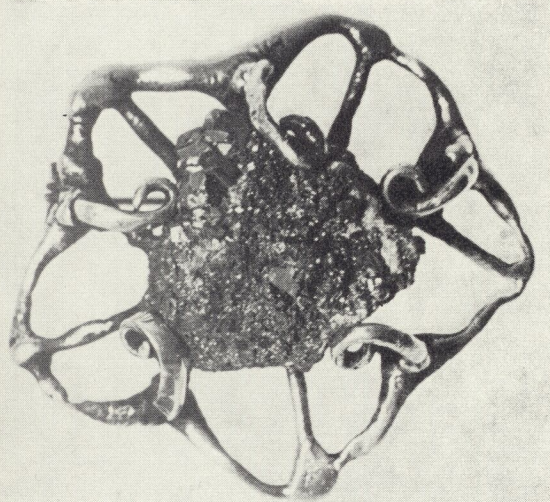
12

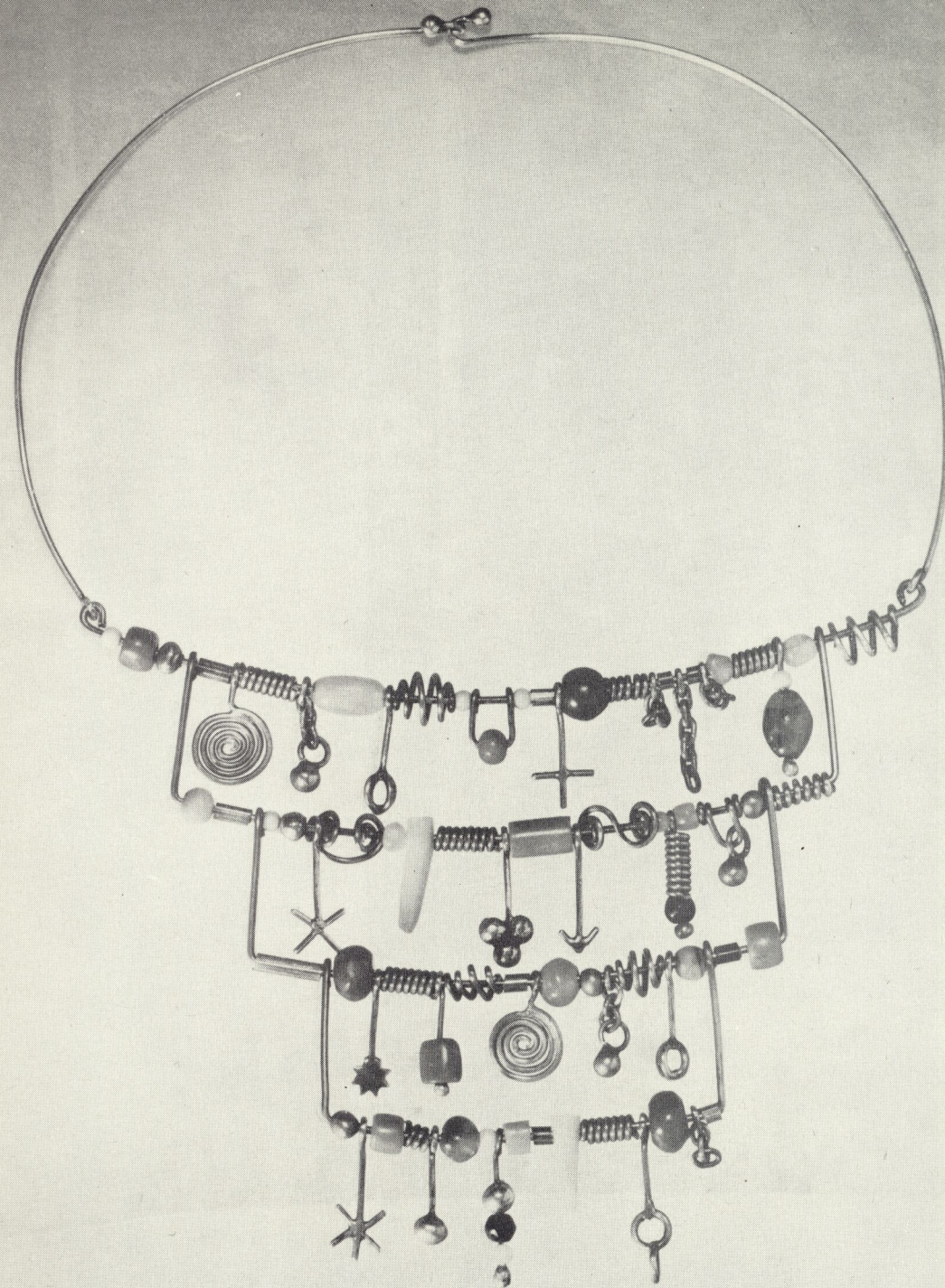
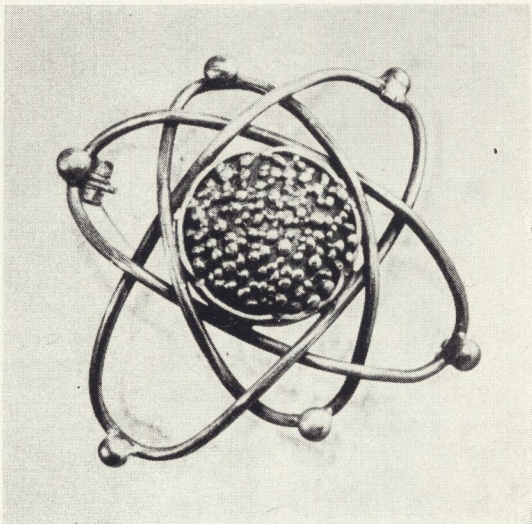
13

- 14 Broszka, srebro — piryt
15 Broszka, srebro
16 Naszyjnik, srebro — kamienie półszlachetne

14

15, 16

16

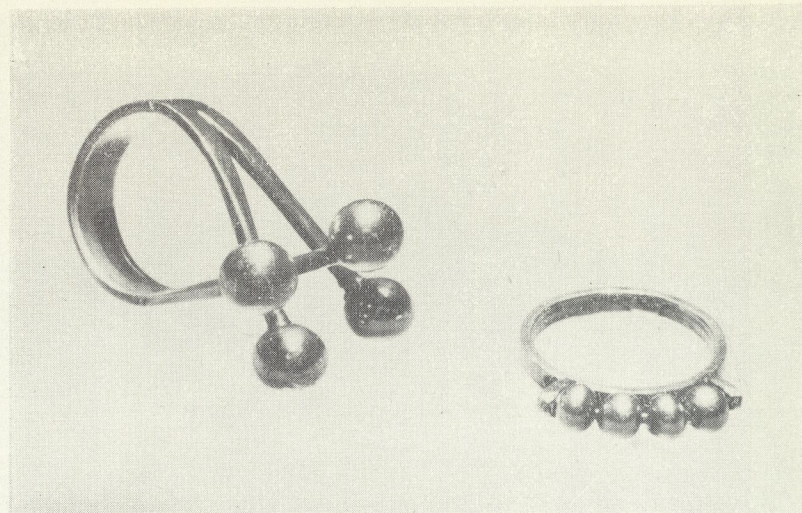

17

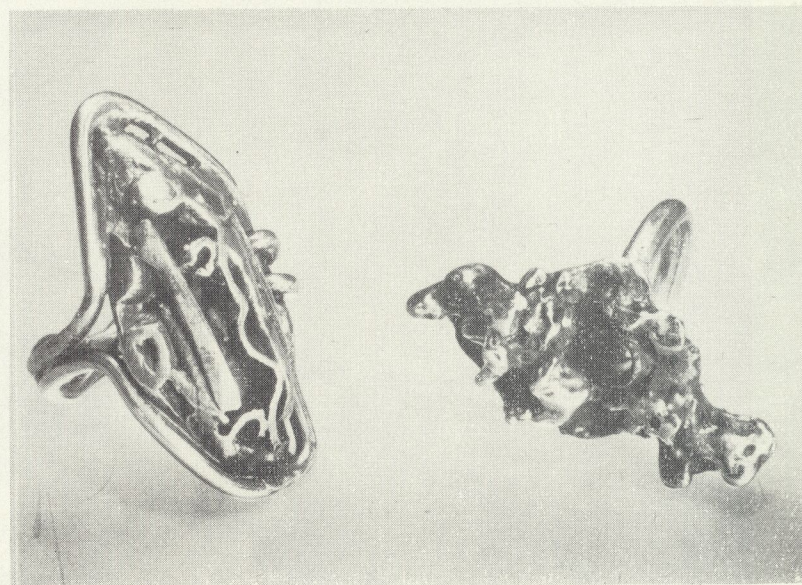
17 Naszyjnik, srebro — kwarc różowy

18 Pierścionki, srebro

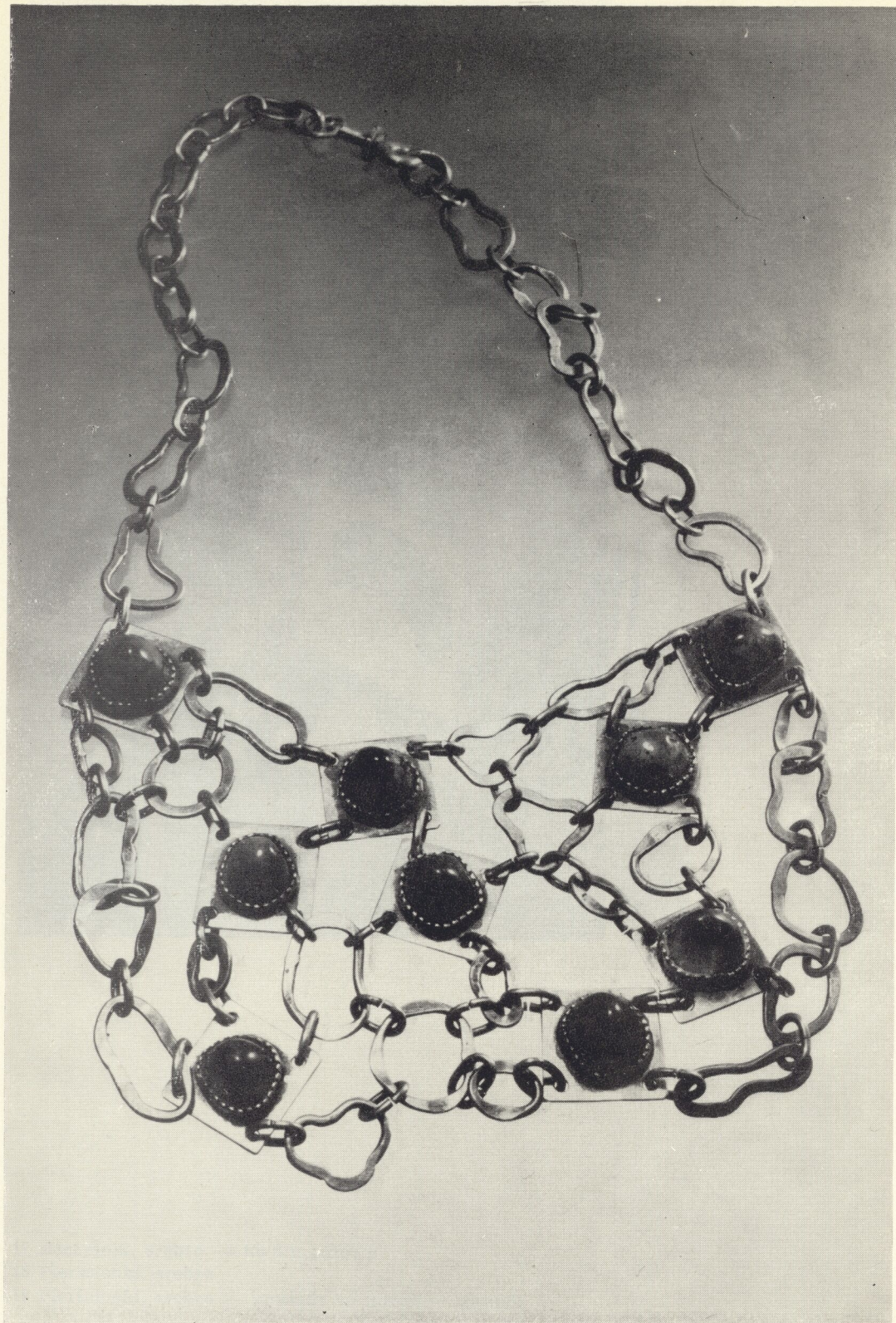
19 Pierścionki, srebro — mosiądz — miedź — granat

18

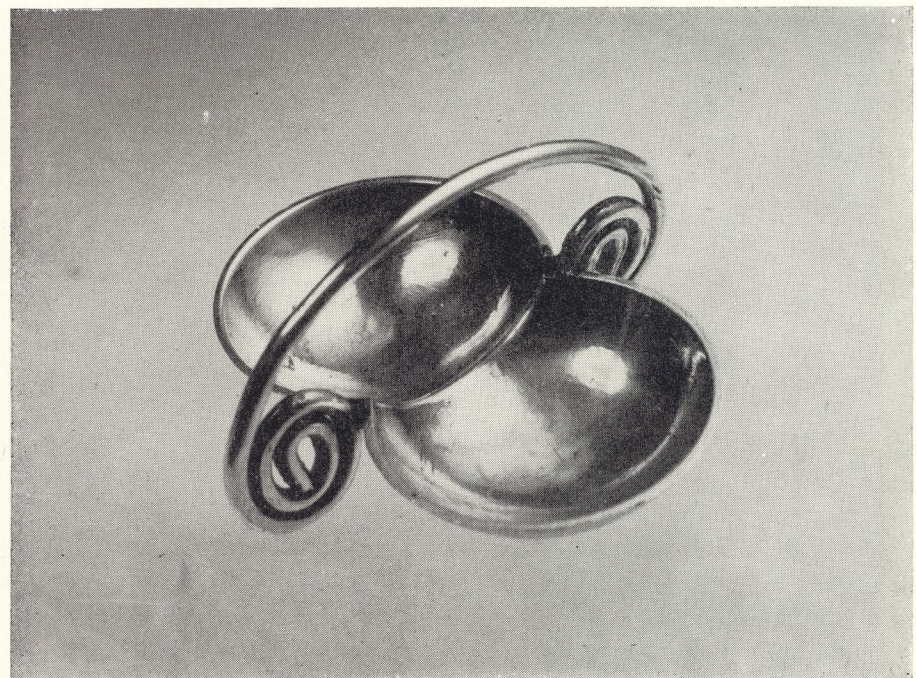

19

20

20 Naszyjnik, srebro — ametysty
21 Solniczka, srebro

21

Projekt ekspozycji: Witold Janowski
Projekt plakatu: Henryk Tomaszewski
Cpracowanie graficzne katalogu: Stefan Bernaciński
Redakcja katalogu: Wydział Redakcji i Dokumentacji CBWA
Zdjęcia: Zdzisław Małek
Fotografie autorów: Liliana Bilińska
Nakład: 500 egz.

Druk. im Rewolucji Październikowej
w Warszawie Zam. 528/70. K-11

Cena zł 10.—

12/1970zach

